

לְכַנְעֵנִי וְהָרַג בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְנִפְלִים וְהָרַג בְּנֵי קְרִיָּמָא, בְּכָל אֵלּוּ כִּיּוֹן שְׁלֹא
הָרַג הַשּׁוֹר בְּכוּנָה אֶת הָאָדָם, פְּטוּר.

גמרא

הגמרא מביאה מחלוקת מאיזה חוב פטרה המשנה את השור שהרג
שלא בכוונה: אָמַר שְׁמוּאֵל, מִה שֶׁשָּׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה שֶׁפְּטוּר, הֵינּוּ פְּטוּר
הַשּׁוֹר מִמִּיתָה, כִּיּוֹן שֶׁהָרַג שְׁלֹא בְּכוּנָה, וְחַיִּיב בְּכּוֹפֵר, שֶׁאִם הַשּׁוֹר
שֶׁהָרַג שְׁלֹא בְּכוּנָה שֶׁפְּטוּר מִמִּיתָה חַיִּיב בְּכּוֹפֵר. וְרַב אָמַר, פְּטוּר מִזֶּה
וּמִזֶּה – הֵן מִמִּיתָה וְהֵן מִכּוֹפֵר.

מקשה הגמרא על דעת שמואל: וְאָמַר חַיִּיב בַּעַל הַשּׁוֹר שֶׁנִּתְחַכֵּךְ
בְּכוֹתֵל וְהָרַג אָדָם בְּכּוֹפֵר, וְהָאֵל תָּם הוּא – וְהָרִי זֶה הַפֶּעַם הִרְאֵנוּ
שֶׁנִּתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֵל וְהָרַג, וְתָם אֵינוֹ מִשְׁלֵם כּוֹפֵר. מִתְרַצֵּת הַגְּמָרָא, כִּדְאָמַר
רַב – כִּמוֹ שֶׁפִּירֵשׁ רַב אֶת הַמִּשְׁנָה לְקַמֵּן (מז:), שֶׁמִּדְּבַרְת בְּשׁוֹר שֶׁהִיא
מוֹעֵד לִפְּלוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת, וְלִכְךָ חַיִּיב לִשְׁלֵם כּוֹפֵר, הֲבֵא נָמִי
יֵשׁ לְבָאָר שֶׁהַמִּשְׁנָה מִדְּבַרְת בְּשׁוֹר שֶׁהִיא מוֹעֵד לְהִתְחַכֵּךְ עַל בְּנֵי אָדָם
בְּכִתְלִים, וְלִכְךָ מִשְׁלֵם כּוֹפֵר.

ומבינה הגמרא שהשור הפיל את הכותל בכוונה על בני אדם ובכך
נעשה מועד, ואף בפעם הרביעית הפיל בכוונה, ומקשה הגמרא: אִי
הָכִי הָרִי הַשּׁוֹר בֶּר קְטָלָא הוּא – חַיִּיב מִיתָה עַל הָרִיגַת הָאָדָם, וּמִדּוּעַ
פּוֹטְרֵתוֹ הַמִּשְׁנָה. וּבִשְׁלָלָא הָתָם – מִיֵּלֵא בַּמִּשְׁנָה לְקַמֵּן שֶׁפִּירֵשׁ רַב
שֶׁהִיא הַשּׁוֹר מוֹעֵד לִפְּלוֹל עַל בְּנֵי אָדָם בְּבוֹרוֹת, שֶׁם אֵין לְהַקְשׁוֹת
שֶׁהַשּׁוֹר חַיִּיב מִיתָה, שְׂכָן יֵשׁ לּוֹמֵר שֶׁאֵין לֹא הִפִּיל עֲצָמוֹ הַשּׁוֹר בְּכוּנָה
עַל בְּנֵי אָדָם, אֵלֹא כִּמוֹ שֶׁבִּיאָר רַב יוֹסֵף לְקַמֵּן (מז:): דִּחְוָא הַשּׁוֹר יִרְדָּקָא
– עֵשֶׂב עַל פִּי הַבּוֹר וְכֹא לְאוֹכְלוֹ, וְנִפְּלָא שְׁלֹא בְּכוּנָה וְהָרַג אֶת מִי שֶׁהִיא
בְּבוֹר, וְלִכְךָ אֵינוֹ חַיִּיב מִיתָה שֶׁהִיא נִפְּלָא שְׁלֹא בְּכוּנָה, וְכִיּוֹן שֶׁעֲשֵׂה כֵן
שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים נַעֲשֵׂה מוֹעֵד וְחַיִּיב עַל הַפֶּעַם הָרִבְעִית כּוֹפֵר, אֵלֹא הֲבֵא
בְּשׁוֹר שֶׁנִּתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֵל וְהִפִּילוֹ עַל בְּנֵי אָדָם, מֵאִי אֵיכָא לְמִימַר – אֵיךְ
אֲפֹשֶׁר לּוֹמֵר שְׁלֹא נִתְכוּן הַשּׁוֹר לְמַעֲשׂוֹ.

מתרצת הגמרא, הֲבֵא נָמִי מדובר שהפיל את הכותל על בני אדם בלא
כוונה, וכגון בְּמִתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֵל לְהִנְאָתוֹ, וְלִכְךָ אֵינוֹ חַיִּיב מִיתָה, וְכֹה
נִחְלָקוּ רַב וְשְׁמוּאֵל אִם כִּיּוֹן שֶׁפְּטוּר מִמִּיתָה פְּטוּר אִם מְכּוֹפֵר אִם לֹא.

שואלת הגמרא: וּמֵאֵי יִדְעִינָן – שֶׁאֵין כּוֹנֵת הַשּׁוֹר הִיתָה לְהִתְחַכֵּךְ
לְהִנְאָתוֹ וְלֹא לְהִפִּילוֹ עַל בְּנֵי אָדָם. מִשִּׁיבָה הַגְּמָרָא, כִּגוֹן שְׂרׁוּאִים אֲנוּ
דְּבִתֵּר דְּנִפְּלָא – שֶׁאִם לְאַחַר שֶׁנִּפְּלָה הַכוֹתֵל, עֲדִיין קָא מִתְחַכֵּךְ הַשּׁוֹר בִּיה
– בְּכוֹתֵל, וּמוֹכַח שֶׁאֵין כּוֹנֵתוֹ לְהִפִּיל עַל הָאָדָם וְלִהְיוֹת, אֵלֹא
לְהִתְחַכֵּךְ לְהִנְאָתוֹ.

שׁוֹר בְּאֶדָם שֶׁעָשָׂה בּוֹ קְטָנִים בְּגִדּוּלִים, שֶׁאִם אֵם הִיא הַשּׁוֹר שֶׁהָרַג
קֶטֶן חַיִּיב מִיתָה, אֵינוֹ דִּין שְׁחִיבָה עַל הַקְטָנִים שֶׁהָרַג בְּגִדּוּלִים. אֲמַנָּם
יֵשׁ לְדַחוֹת, לֹא, אִם אִמְרַת אָדָם בְּאֶדָם שֶׁחַיִּיב אִם אֵם הָרַג קֶטֶן, שְׂכָן
יֵשׁ בּוֹ חֻמְרָא אַחֲרָת, שְׁחִיבָה בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים – שְׁחִיבָה לְשֵׁלֶם אַרְבַּעַה
דְּבָרִים דְּהֵינּוּ עֵצֶר רִיפּוֹי שְׁבֵת וְכוּשֵׁת מִלְּבַד הַנּוֹק, תֵּאמַר בְּשׁוֹר שְׁחִיבָה
חַיִּיב בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים, אֵלֹא נֹק בְּלִבָּד, וְיֵשׁ לּוֹמֵר שֶׁכִּמוֹ כֵּן אֵינוֹ חַיִּיב
עַל הַקְטָנִים. לִכְךָ תִּלְמֹד לִזְמַר 'אוֹ בֵּן יָנָח אוֹ בַת יָנָח' לְחַיִּיב עַל
הַקְטָנִים בְּגִדּוּלִים.

ואין לי ללמוד מפסוק זה לחייב על הקטנים, אֵלֹא בְּמוֹעֵדִין שְׁבָהם
מִדְּבַר הַפְּסוּק, בְּתָם מִנֵּין שֶׁאִם הוּא חַיִּיב עַל הַקְטָנִים. דִּין הוּא – אֲפֹשֶׁר
לְלַמֵּד כֵּן מִבְּמָה מִצִּינוֹ, הוּאִיל וְחַיִּיב בְּאִישׁ וְאִשָּׁה – מֵאֲחֵר שֶׁחַיִּיבָה
הַתּוֹרָה שׁוֹר שֶׁהָרַג אִישׁ וְאִשָּׁה גִדּוּלִים, וְחַיִּיב אִם בְּבֵן וּבַת קְטָנִים, מִה
בְּשְׁחִיבָה בְּאִישׁ וְאִשָּׁה לֹא חֲלָקָת בּוֹ בֵּין תָּם לְמוֹעֵד, וְאִם הֵתָם חַיִּיב
עֲלֵיהֶם, אִם בְּשְׁחִיבָה בְּבֵן וּבַת, לֹא תִחְלֹק בּוֹ בֵּין תָּם לְמוֹעֵד. וְעוֹד
יֵשׁ לְלַמֵּד כֵּן מִקַּל וְחוֹמֶר, מִה אִישׁ וְאִשָּׁה שְׂכָן הוֹרֵעַ בְּתָם בְּגִידֵין –
שֶׁגִּרְעָה הַתּוֹרָה כּוֹחֵם לִגְבִי אִם הֵם הוֹזִיקוּ, שְׁחִיבִים לְשֵׁלֶם עַל נֹקֶם,
וּבְכָל זֹאת לֹא חֲלָקָת בּוֹ בֵּין תָּם לְמוֹעֵד וְאִם הֵתָם חַיִּיב עֲלֵיהֶם מִיתָה,
בֵּן וּבַת קְטָנִים שֶׁיִּשְׂפָּה בְּתָם בְּגִידֵין שֶׁהִיא אִם הוֹזִיקוּ פְּטוּרִים מִלְּשֵׁלֶם עַל
נֹקֶם, אֵינוֹ דִּין שְׁלֹא תִחְלֹק בְּתָם בֵּין תָּם לְמוֹעֵד וְאִם הֵתָם יִהְיֶה חַיִּיב
עֲלֵיהֶם מִיתָה.

דוחה הברייתא: אִמְרַת – אֵיךְ אֲפֹשֶׁר לְלַמֵּד כֵּן ב'במה מצינו', וְכִי דִנֵּין
קַל מִחֲמֹר לְהַחֲמִיר (עָלִיו) – וְכִי אֲפֹשֶׁר לְלַמֵּד אֶת הַדֶּבֶר הַקַּל מִהַדְּבַר
הַחֲמֹר לְחַמְּרֵי אִם עַל הַקַּל אוֹתָהּ חֻמְרָא שִׁישׁ בַּחמור, וְאִם כֹּאֵן אִם
הַחֲמִיר בְּמוֹעֵד הַחמור שְׁחִיבָה עַל הַקְטָנִים, תִּחְמִיר אִם בְּתָם הַקַּל.
וְעוֹד, אִם הַקַּל וְחֻמְרָא אֵינוֹ נִכּוֹן, שְׂכָן יֵשׁ לּוֹמֵר) אִם אִמְרַת בְּאִישׁ וְאִשָּׁה
שְׁחִיבִים עֲלֵיהֶם הֵן תָּם וְהֵן מוֹעֵד, שְׂכָן חַיִּיבִין בְּמִצְוֹת, תֵּאמַר בְּבֵן
וּבַת שְׁפָטוֹרִין מִן הַמִּצְוֹת, וְלִכְךָ לֹא הַחֲמִירָה הַתּוֹרָה בָּהֶם לְחַיִּיב בָּתָם.
וּמֵאֲחֵר שֶׁאֵין לְלַמֵּד כֵּן מִבְּמָה מִצִּינוֹ אוֹ קַל וְחוֹמֶר, תִּלְמֹד לִזְמַר 'אוֹ
בֵּן יָנָח אוֹ בַת יָנָח', וּמִרִּבּוֹי הַפְּסוּק שֶׁכָּתַב פְּעָמִים 'יָנָח', יֵשׁ לְלַמֵּד
שֶׁרִיבֵיתָה הַתּוֹרָה בְּקִטְנִים, הֵן גְּנִיחָה בְּתָם וְהֵן גְּנִיחָה בְּמוֹעֵד, וְכֵן יֵשׁ
לְדַרֵּשׁ לְרִבּוֹת הֵן גְּנִיחָה לְמִיתָה וְהֵן גְּנִיחָה לְנִקְיוֹן, שֶׁאִם אִם הוֹזִיק
הַשּׁוֹר וְלֹא מִמִּיתָ חַיִּיב לְשֵׁלֶם עֲלֵיהֶם:

משנה

שׁוֹר שֶׁחִיָּה מִתְחַכֵּךְ בְּכוֹתֵל לְהִנְאָתוֹ, וְנִפְּלָא הַכוֹתֵל עַל הָאָדָם וְהָרַג,
אוֹ שׁוֹר שֶׁנִּתְחַכֵּךְ לְהִרְגוֹ אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם, אוֹ שֶׁנִּתְחַכֵּךְ

אגרות קודש

ב"ה, י"ט תמוז, תשי"ד

ברוקלין.

שלום וברכה!

לאחרי הפסק הארוך נתקבל מכתבו מיום גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ
זי"ע וגאולתנו כי גופא בתר רישא אזיל. ומה שכותב שאינו כותב מפני שאין לו מה להודיע. הנה
זהו תמוה וקשה יותר מאשר העדרת הכתיבה, כי בשעה שנמצא הוא בעיר בה דרים אלפים ואלפים
מבני ישראל ואיך שלא יהי המצב ביהדות הרי תמיד יש מה לתקן שזהו צד השווה בכל המקומות
ובכל הזמנים מלאחר חטא העגל ועד אשר רוח הטומאה יעבור מן הארץ הרי מובן שמן המוכן הוא
ג"כ חומר לכתיבה, פרט באם אין הרצון לעשות ולתקן מה או שאין הרצון לכתוב עד"ז. ומ"ש אשר
המקום הוא באופן שלא ירים איש את ידו וגוי הרי יש לדון בזה כ"ש וק"ו שזה מקום אשר לא ירים
איש את ידו מבלעדי הקב"ה שהוא ממח"מ וגם ע"פ שכל האנושי ואפילו ע"פ שכל דנה"ב הנה נוגע
שם ענין המרות והבעלות כלפי חוץ אבל הפעולות עצמן אינן מבלבלות ובמילא לא יעכבו עליהם וכיון
שבפנימיות הענינים הרי אינו נוגע אלא הפעולות והמרות והבעלות כלפי חוץ אינו נוגע הרי יש מקום
לפעולה והמרות אינה נוגעת בכל הני"ל, סיכום החשבון במלות אחרים:

המשך בעמוד הבא

בבא קמא דף מד עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קצה

מקשה הגמרא: וְאִתְּבִי קֶשֶׁה, מדוע חייבים הבעלים כופר, והלא צְרוּרִית
נִינְהוּ – אופן זה דומה לצרורות שהבהמה מתיזה תוך כדי הילוכה, ולא
חייבה התורה כופר אלא כשהמית בגופו ממש, וכגון בנגיחה. אָמַר רַב
מְרִי בְרִיה דְּרַב כְּהֵנָה, אכן המשנה מדברת דְּקָאִיל מִינִיה מִינִיה – שאף
לאחר שנפל הכותל דחף השור ללא הפסק עד שהפילו עליו, נמצא
שהמיתו בגופו ממש.
הגמרא מביאה ראיה לדברי שמואל וקושיא לרב: תִּנְיָא בְּיוֹתֵיה
דְּשִׁמּוּאֵל, ששור מועד שהרג שלא בכונה חייב בכופר ופטור ממיתה,
וְתִיבְתָא דְרַב, ששנינו בברייתא, יֵשׁ אופן ששור שהרג חֵיִב בְּמִיתָה
וּבְכּוּפָר, ויֵשׁ שְׁחִיב בְּכּוּפָר וּפְטוּר מִמִּיתָה, ויֵשׁ שְׁחִיב בְּמִיתָה
וּפְטוּר מִן כּוּפָר, ויֵשׁ שְׁפָטוּר מִזֶּה וְזֶה – ממיתה ומכופר. הָא בִּינְרָה,
אם היה השור מועד והרג בְּכּוּזָה, חֵיִב בְּמִיתָה וּבְכּוּפָר, ואם היה
מועד והרג שְׁלֵא בְּכּוּזָה, חֵיִב בְּכּוּפָר וּפְטוּר מִמִּיתָה, ואם היה תָּם
והרג בְּכּוּזָה, חֵיִב בְּמִיתָה וּפְטוּר מִכּוּפָר, ואם היה תָּם והרג שְׁלֵא
בְּכּוּזָה, פְּטוּר מִזֶּה וְזֶה – ממיתה ומכופר. ומבואר אם הרג שלא
בכוונה חייב בכופר וכדעת שמואל.
והמשך דברי הברייתא: וְהִנֵּקוּן – ואם הזיק השור שְׁלֵא בְּכּוּזָה, רַבִּי
יְהוּדָה חֲתִיב וְרַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר.
מבררת הגמרא: מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי יְהוּדָה שֶׁמְחִיב על נזקי שור שלא
בכוונה. מבארת הגמרא, משום שִׁלְיָה לחיוב 'במה מצינו' מְכּוּפָר,
מֵה בּוֹפְרוֹ אף אם המית שְׁלֵא בְּכּוּזָה חֵיִב, וכמו שנתבאר בברייתא
לעיל, אָף הִנֵּקוּן נָמִי אף אם היו שְׁלֵא בְּכּוּזָה חֵיִב. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן
שפוטֵר על נזקי השור שלא בכונה, טעמו משום שִׁלְיָה מְכּוּפָלִית
דְּשׁוּר – שלומד 'במה מצינו' מחיוב הריגת השור כשהמית אדם, מֵה
קְטִילִית – כשם שלענף הריגתו, אם המית שְׁלֵא בְּכּוּזָה הרי הוא פְּטוּר
מסקילה, אָף הִנֵּקוּן אם היו שְׁלֵא בְּכּוּזָה פְּטוּר.
שואלת הגמרא: וְרַבִּי יְהוּדָה נָמִי יִלְיָה מְכּוּפָלִית – אף רבי יהודה היה
לו ללמוד ממיתת השור עצמו לפטור שלא בכונה, וכרבי שמעון.
משיבה הגמרא, לרבי יהודה דָּנִין תַּשְׁלוּמִין מִתַּשְׁלוּמִין, וְאִין דָּנִין
תַּשְׁלוּמִין מִמִּיתָה – עדיף ללמוד חיוב תשלומי הנזק מחיוב תשלומי
הכופר, ולא מחיוב מיתת השור.
שואלת הגמרא: וְרַבִּי שְׁמַעוֹן נָמִי יִלְיָה מְכּוּפָר – אף רבי שמעון היה
לו ללמוד מחיוב הכופר לחיוב אף שלא בכונה, וכרבי יהודה. משיבה
הגמרא, דָּנִין חִיּוּבִית דְּשׁוּר מִחִיּוּבִית דְּשׁוּר – עדיף ללמוד את הנזקים
שנגרמו מחמת השור מדין מיתת השור שהוא חובת השור עצמו,
לְאִפּוּקֵי – להוציא חיוב הכּוּפָר מִחִיּוּבִית דְּבַעְלִים הוּא – שהוא חוב
המוטל על הבעלים לכפרת נפשו:
שנינו במשנה: נִתְּבוּן לְהַרְגוֹ אֶת הַבְּהֵמָה וְהָרַג אֶת הָאָדָם [וְכו']
פְּטוּר:
מדייקת הגמרא: הָא – אך אם נתבוּן לְהַרְגוֹ אֶת אדם וְהָרַג אֶת
זֶה – אדם אחר, חֵיִב השור סקילה, ואף שלא התכוון לאותו אדם
שהרג, ומבואר שְׁתַּנְיָתִין דְּלֹא כְרִיב שְׁמַעוֹן, וכמו דְּתַנְיָא, רַבִּי
שְׁמַעוֹן אָמַר, אִפְּלוּ נִתְּבוּן לְהַרְגוֹ אֶת זֶה וְהָרַג אֶת זֶה, פְּטוּר השור
ממיתה.
מבררת הגמרא: מֵאִי טַעְמָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן שפוטֵר. מבארת הגמרא,
דְּאָמַר קְרָא לגבי מיתת השור (שמות כא כט) 'אִם שׁוֹר נִגַּח הוּא וְגו'
וְהַמִּית אִישׁ או אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת', ובהכרח אין
הכוונה לחייב את הבעלים מיתה, שהרי אינם חייבים אלא כופר בלבד,
אלא כוונת הפסוק לומר, בְּמִיתָה בְּעָלִים כָּךְ מִיתָה הַשּׁוֹר – שיש
לדמות דין מיתת השור למיתת הבעלים, מֵה בְּעָלִים אינו חייב עַד
דְּמִיבְּיוֹן לִיה – שיתכוון לאותו אדם שהרג, אך אם נתכוון לאדם זה
והרג אדם אחר, פטור, אָף שׁוֹר נָמִי דִינוֹ כן, שאינו חייב סקילה עַד
דְּמִיבְּיוֹן לִיה.
מבררת הגמרא: וּבְעָלִים גּוֹפִייהוּ מִנָּל – ומנינם אכן שהבעלים פטורים
באופן זה שנתכוונו לאדם זה והרגו אדם אחר. מבארת הגמרא,
מְדַאֲמַר קְרָא לגבי רוצח (דברים יט יא) 'כִּי יִהְיֶה אִישׁ שָׂנֵא לְרַעְיוֹ

המשנה מביאה מחלוקת באיזה שור יש חיוב סקילה אם הרג אדם: שׁוֹר
הָאִשָּׁה, וְשׁוֹר הַתְּזוּמִים שאין להם אפטרופוס, או שׁוֹר של יתומים
שמוטל על הָאֲפִטְרוֹפִים לשומרו, או שׁוֹר הַמְּדַבֵּר שהוא הפקר, או
שׁוֹר הַתְּקַדֵּשׁ, או שׁוֹר הַגֵּר שְׁמֵת וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין, ונמצא שעתה אין
לשור בעלים, אם המיתו אדם הָרִי אֵלּוּ חֵיִבִּין מִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה
חולק ואומר, שׁוֹר הַמְּדַבֵּר או שׁוֹר הַתְּקַדֵּשׁ או שׁוֹר הַגֵּר שְׁמֵת ואין
לו יורשים, פְּטוּרִין מִן מִיתָה, לְפִי שְׂאִין לָהֶם בְּעָלִים.

נמרא

הגמרא מביאה מקור מהיכן לומדים ששורים אלו נסקלים: תִּנְּוּ רַבְּנָן,
בפרשה העוסקת בשור שנגח אדם נאמר 'שׁוֹר' שְׁכַּעָה פעמים,
פעם אחת לצורך הענין עצמו, ושאר פעמים לְחֵבֵי שׁוֹר הָאִשָּׁה, שׁוֹר
הַתְּזוּמִים, שׁוֹר הָאֲפִטְרוֹפִים, שׁוֹר הַמְּדַבֵּר, שׁוֹר הַתְּקַדֵּשׁ, שׁוֹר הַגֵּר
שְׁמֵת וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין, שכל אלו אם המית אחד מהם אדם חייבים
מיתה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שׁוֹר הַמְּדַבֵּר או שׁוֹר הַתְּקַדֵּשׁ או שׁוֹר הַגֵּר
שְׁמֵת וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין, שהמית אחד מהם אדם, פְּטוּרִין מִן מִיתָה,
לְפִי שְׂאִין לָהֶם בְּעָלִים.
הגמרא מבארת מתי מצריך רבי יהודה שיהיה לשור בעלים על מנת
שיהיה ניתן לחייבו: אָמַר רַב הוּנָא, פְּטוּר הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אִפְּלוּ נִגַּח
בזמן שהיו לו בעלים, וּלְכַסְפָּה בשעת העמדה לדין או בשעת גמר דין
הקדיש את השור, או שִׁנְגָה וּלְכַסְפָּה הִפְקִי. ומוסיף רב הונא לבאר
מֵמַאי שרבי יהודה פטור אף באפנים אלו, מְדַקְדְּקֵי בְּדַבְרֵיהּ תִּרְתִּי, שׁוֹר
הַמְּדַבֵּר שאין לו בעלים והרי הוא הפקר, וְשׁוֹר הַגֵּר שְׁמֵת וְאִין לוֹ
יוֹרְשִׁין, והרי שׁוֹר הַגֵּר שְׁמֵת ואין לו יורשים מֵאִי נִינְהוּ – מה טעם

משנה

19 המשנה עוסקת בשור שהמית אדם, ממתי הופקע כח הבעלים ורשותם
20 ממנו: שור שהוא יוצא ליסקל כלומר שנפסק דינו לסקילה ומעתה
21 נאסר על בעליו בהנאה, והקדישו בעליו, אינו מוקדש, כיון שאיסורי
22 הנאה אינם נחשבים שהם ברשותו של אדם להקדישם. ואם שקטנו
23 לאחר שנגמר דינו, בשור אסור באכילה. ואם עד שלא נגמר דינו,
24 הקדישו בעליו, השור מוקדש עד שיגמר דינו, ואם שקטנו, בשור
25 מותר באכילה.
26 דין תשלומי נזקי שור שמסרו בעליו לאחד מארבעת השומרים: מקורו
27 הבעלים לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר קודם שנגח,
28 נכנסו כל אחד מאלו השומרים תחת הפעלים להתחייב בנזקי השור,
29 ואם השור שהזיק מועד, משלם השומר נזק שלם, ואם השור תם,
30 משלם השומר חצי נזק.

גמרא

31 הגמרא מביאה ברייתא שמפרטת יותר את דיניו של שור הנסקל קודם
32 גמר דינו ולאחר גמר דינו: תנו רבנן, שור שהמית אדם, אם עד שלא
33 נגמר דינו מקורו,

1 פטורו, ודאי משום דביון דאין לו יורשין הוה ליה שור הפקר, ונמצא
2 דהיינו שור המדבר היינו שור תגר שמת ואין לו יורשין, ומדוע
3 הוצרך רבי יהודה להזכיר את שניהם, אלא לאו הא קמשמע לן
4 דאפילו נגח ולבסוף הקדיש, או שנגח ולבסוף הפקיר, פטור, שמע
5 מינה. מביאה הגמרא הוכחה לזה מברייתא מפורשת: תניא נמי הכי
6 בתוספתא (פ"ד ה"ו) יתר על כן אמר רבי יהודה, כלומר רבי יהודה
7 מוסיף, שהשור פטור ממיתה לא רק אם בשעת נגיחה כבר היה ללא
8 בעלים, אלא אפילו נגח ולבסוף הקדיש, או נגח ולבסוף הפקיר,
9 פטור, שנאמר (שמות כא כט) ואם שור נגח הוא מתמול שלשום
10 והועד בפעליו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגו',
11 והעדאה הרי נעשית בפני בית דין, וממשמעות הפסוק לומדים עד
12 שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד, כלומר עד שיהיה לשור בעל
13 אחד משעה שהמית עד שעת העמדה בדין. שואלת הגמרא: וכי רק
14 העמדה בדין ומיתה השור צריך שיהיו שוין כאחת וגמר דין לא בעינן
15 שיהיו שוין כאחת, והא בהמשך הפסוק נאמר גם תשור יסקל וגמר
16 דין הוא, ואם כן צריך שגם בגמר הדין יהיה לשור אותו בעל שהיה
17 בשעת מיתה והעמדה בדין. מיישבת הגמרא: אלא אימא – אכן תאמר,
18 עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד.